

NIEUWSBRIEF

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

DIT NUMMER: **Europacafé over vluchtelingen** PAG. 2 • **Bezoek VluchtelingenWerk Binnenhof** PAG. 4 •

Aftrap lesprogramma Madurodam PAG. 5 • **Dagje politiek Den Haag én Europa** PAG. 5 • **Europa Direct**

Informatie Centrum PAG. 6 • **Verkiezingen in Polen** PAG. 7 • **Krachtenveld EU** PAG. 8 • **Nederland EU-voorzitter** PAG. 10 • **Eén jaar Tusk, Juncker en Schulz** PAG. 12 • **Europaquiz** PAG. 13 • **Europese films** PAG. 14 •

Vragenuurtje PAG. 15 • **Agenda** PAG. 16

Europa

Europa is actueler dan ooit. In 2016 is Nederland een halfjaar voorzitter van de Europese Unie. Een nieuwsbrief over Europa, Europese kwesties en de Europa-activiteiten van ProDemos.

2. Landen mogen zelf bepalen wanneer zij de grenzen sluiten voor nieuwe vluchtelingen.

1. Vluchtelingen moeten in Nederland veel sneller betaald arbeid mogen verrichten.

3. De vluchtelingencrisis kan het einde van de EU betekenen.

Vluchtelingen: cadeautje voor Europa?

Het onderwerp 'vluchtelingen in de Europese Unie' houdt de gemoederen duidelijk bezig. Op maandagavond 26 oktober kwam men in groten getale opdagen bij het Europacafé over de vluchtelingenkwestie van het Europa Direct Informatie Centrum (EDIC) bij ProDemos in Den Haag. Tineke Ceelen, directeur van Stichting Vluchteling, en Leo Lucassen, hoogleraar migratiegeschiedenis aan de Universiteit Leiden, gingen in discussie over de rol van Europa.

BEDREIGING VAN ONZE WELVAART

Lucassen bekent gelijk duidelijk kleur. "Het argument dat de komst van vluchtelingen druk uitoefent op de welvaart van de EU is volstrekte onzin. Duitsland vangt bijvoorbeeld altijd al veel vluchtelingen op in vergelijking met de rest van Europa, maar blijft de grootste economie van de EU." In het publiek is niet iedereen ervan overtuigd dat de enorme toestroom van vluchtelingen helemaal geen invloed zou hebben op de welvaart.

AANTALLEN ZIJN RELATIEF

Eén aanwezige zou liever zien dat de opvang van de vluchtelingen meer in de eigen regio plaats zou vinden. Uit de quiz die voorafgaand aan de discussie werd gehouden blijkt dat de meeste vluchtelingen helemaal niet naar Europa komen. De landen die de meeste vluchtelingen ontvangen zijn Turkije, Pakistan en Libanon.

Gevolgd door Iran, Ethiopië, Jordanië, Kenia, Tsjaad, Oeganda en China. Nederland komt in de hele top tien niet voor.

BENARDE SITUATIE

Ceelen benadrukt de benarde situatie waar vele vluchtelingen in zitten. "Als je kind een paar weken niet naar school kan, dan is dat nog leuk. Als je kind vijf jaar niet naar school kan, dan zie je zijn toekomst langzamerhand vergaan." Tijdens haar vele reizen zag ze dat vluchtelingen veelal in sloppenwijken verbleven. "Ik kan iedereen verzekeren dat als mensen de keuze hadden, ze thuis zouden blijven. Als het echt niet anders kan, dan gaan ze het liefst ergens heen in de buurt van huis."

PERSOONLIJKE ERVARINGEN

In het publiek zijn verscheidene mensen die wel eens een bezoek aan een asielzoekerscentrum hebben gebracht of op een andere manier uit ervaring spreken. Een Afghaanse man gaf aan het erg pijnlijk te vinden dat er vaak gesproken wordt over 'luxe' waarin vluchtelingen verkeren. Hij riep de mensen met dergelijke uitspraken op om zelf eens een kijkje te nemen in een asielzoekerscentrum.

EINDE VAN DE EU?

Bezoekers zijn verdeeld over de volgende stelling: 'De vluchtelingen crisis kan het einde van de EU betekenen.' Lucassen: "De komst van hoogopgeleide mensen is juist een kans, die nog maar mondjesmaat door de politiek wordt aangepakt. De vluchtelingen zijn eigenlijk een soort cadeautje voor Europa." Volgens Ceelen moet de oplossing breder gezocht worden dan Nederland of Europa. "Het einde van het conflict in Syrië is nog niet in zicht. Er moet iets bedacht worden dat stabiliteit gaat brengen in de conflictgebieden. En dat is nog niet zo eenvoudig..."

Europa om de hoek

Benieuwd welke Europese projecten er bij u in de buurt plaatsvinden? Of wilt u zelf graag in aanmerking komen voor Europese subsidie? Op de website Europa om de hoek vindt u hier alles over.

Europa werkt samen met Nederlandse ondernemers, overheden en scholen al jaren aan economische groei en de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Zo zijn in Nederland een heleboel verschillende projecten die deels worden gefinancierd met Europees geld. Deze projecten dragen bij aan het versterken van de regionale en lokale economie en aan de concurrentiepositie van Nederland.

Zoek op postcode welke projecten er bij u om de hoek (deels) mogelijk zijn gemaakt door Europees geld en bekijk of uw project hier ook voor in aanmerking komt.

www.europaomdehoek.nl

Geef uw mening over de EU!

Welke obstakels ondervindt u bij het studeren, werken, winkelen of reizen binnen de EU?

De Europese Commissie wil de EU democratischer maken en de rechten van burgers, organisaties en andere belanghebbenden in de EU versterken. Daarom zijn ze benieuwd naar uw ervaringen met de EU.

T/m 7 december 2015 kunt u een enquête invullen over de obstakels die u ondervindt in het dagelijkse, Europese leven, bijvoorbeeld bij studeren, werken, winkelen of reizen binnen de EU. Naast het leveren van constructieve kritiek is er ook de mogelijkheid om ideeën aan te dragen over mogelijke oplossingen voor het wegnemen van deze obstakels.

Vul de enquête in op:
ec.europa.eu/eusurvey/runner/EUCitizenship.
Of scan de QR-code.

NB: U hoeft niet de hele enquête in te vullen, ook het invullen van één onderdeel van de enquête is waardevol.

Cursisten VluchtelingenWerk bezoeken het Binnenhof

Dat democratie en transparantie niet vanzelfsprekend zijn voor veel vluchtelingen blijkt als de bezoekers van VluchtelingenWerk Den Haag een quizvraag beantwoorden. 'Waarom is er zoveel glas gebruikt in het ontwerp van het Tweede Kamergebouw?' Meerdere mensen kiezen voor het antwoord 'vanwege de veiligheid, zodat je iedereen kan zien aankomen', terwijl het glas juist symbool staat voor de openheid waarmee in een democratie politiek wordt bedreven en het principe dat iedereen de volksvertegenwoordigers kan controleren.

INTRODUCTIE IN DE NEDERLANDSE POLITIEK

Een groep cursisten die samen Nederlands leren via VluchtelingenWerk zijn vandaag op bezoek in het politieke hart van Nederland. Via een speurtocht met vragen op een tablet ontdekken ze de functies van de verschillende gebouwen op het Binnenhof. Daarna bekijken ze de Tweede Kamer van binnen en afsluitend zullen ze in het DemocratieLAB van ProDemos democratische dilemma's krijgen voorgelegd waarover ze in vrijheid hun mening mogen geven.

TWEDE KAMER

Op de publieke tribune van de Tweede Kamerzaal komen veel vragen: 'Wat is het verschil tussen de Eerste en de Tweede Kamer? En tussen linkse en rechtse partijen? Waarom kijken Kamerleden, als je de vergaderingen op tv ziet, de hele tijd op hun tablet of telefoon? Waar zit de minister-president? En mag je ook vragen stellen als je op de publieke tribune zit?' Stuk voor stuk goede vragen die ook mensen die al hun hele leven in Nederland wonen niet zomaar zouden kunnen beantwoorden.

DEMOCRATIELAB

In het DemocratieLAB gaat het niet om feiten, maar om meningen: 'Vind jij dat je mensen mag beledigen? Mag een dierenactivist een stal in brand steken bij wijze van demonstratie? Wat zou jij als slogan nemen op jouw verkiezingsposter?' Na het beantwoorden van deze vragen en het inleveren van de tablet krijgen de nieuwe Nederlanders te zien wat hun houding is ten opzichte van democratie en vrijheid. Genoeg stof om over door te praten bij een kopje koffie. Nadat ze eerst even met Willem-Alexander op de foto zijn geweest natuurlijk!

WILT U OOK LANGSKOMEN MET EEN GROEP VLUCHTELINGEN/INBURGERAARS?

ProDemos ontvangt graag groepen nieuwe Nederlanders om hen wegwijs te maken in de Nederlandse democratie. Onder bepaalde voorwaarden kan dit gratis. Neem hiervoor contact op met Brahim Fattah: b.fattah@prodemos.nl.

Feestelijke aftrap lesprogramma 'Ontdek het Binnenhof en Madurodam'

Beter laat dan nooit: 23 jaar na de bouw van de 'nieuwe' Tweede Kamer, kreeg Madurodam zijn eigen versie, op schaal 1:25. Anouchka van Miltenburg, voorzitter van de Tweede Kamer, mocht de maquette onthullen.

Voor Madurodam, de Tweede Kamer en ProDemos was de maquette aanleiding om een speciaal lesprogramma te ontwikkelen. Met dit lesprogramma, 'Ontdek het Binnenhof en Madurodam', kunnen kinderen van groep 7 en 8 gratis een dag naar het Binnenhof én Madurodam. Op aantrekkelijke en laagdrempelige wijze leren de scholieren over de Nederlandse politiek en democratie. Op het programma staan o.a. een GPS-speurtocht, het opstellen van een Kindermiljoenennota op tablets, een rondleiding naar het Binnenhof en de échte

Tweede Kamer. De dag begint met Democracy. In dit spel zijn de leerlingen samen de volksvertegenwoordiging van de fictieve stad Democracy en beslissen ze op democratische wijze wat ze in de stad gaan bouwen.

BOEK HET PROGRAMMA

Ook gratis het Binnenhof én Madurodam ontdekken met uw basisschoolgroep?

Kijk op: www.prodemos.nl/basisscholen

Dagje politiek Den Haag én Europa

PRODEMOS BINNENHOF VOOR SCHOLEN

Klassen van alle onderwijstypen kunnen al jaren bij ProDemos terecht voor een dagje politiek Den Haag. Bij ieder programma kan een school ook kiezen voor een Europees tintje, in de vorm van een gesprek met een Europarlementariër of een actieve werkvorm over Europa, zoals een Petje op, petje af-quiz over waar de EU wel en niet over gaat of het invullen van het Europese Krachtenveld (zie ook pagina 8).

Ook een dagje politiek Den Haag met een Europees tintje boeken voor uw klas?
Kijk op: www.prodemos.nl/pbs.

Op 16 oktober gingen leerlingen uit 4 vwo van het Gymnasium Novum in Voorburg met Europarlementariër Gerben Jan Gerbrandy in gesprek bij het informatiebureau van het Europees Parlement in Nederland.

Boek een gratis bijeenkomst over de EU

Het EDIC Den Haag wil inwoners uit Den Haag, Leiden, Gouda en Delft op een laagdrempelige manier betrekken bij de Europese Unie. Een moderator van het EDIC komt graag naar uw maatschappelijke organisatie of school toe om een simulatiespel of een programma op maat te verzorgen:

SIMULATIESPEL: WEL/GEEN ECHTE CHOCOLA?

Voor havo, vwo en hbo

Stel... De Europese Commissie stelt voor dat chocolade niet meer per se van cacao boter hoeft te worden gemaakt en dat fabrikanten ook andere plantaardige vetten mogen gebruiken. Tsjechië kan prima leven met dit voorstel, maar wil wel iets terug voor zijn voorstel. De Belgen daarentegen geven hun praliné van echte cacao boter niet zomaar op. Ze vinden het concurrentievervalsing als alles maar chocolade mag heten...

Simulatiespel

In het simulatiespel over de Chocoladerichtlijn kruipen leerlingen in de huid van een vakminister in de Raad van de Europese Unie. Zij moeten met verve hun landsbelangen verdedigen, maar mogen ook de voortgang van het Europese project niet uit het oog verliezen.

Kijk op www.prodemos.nl/edicrollenspel

PROGRAMMA OP MAAT

Voor maatschappelijke organisaties en mbo

Om een programma op maat samen te kunnen stellen hebben we veel verschillende onderdelen ontwikkeld. In samenspraak met u wordt een passende bijeenkomst samengesteld. U heeft de keuze uit de volgende werkvormen:

- Woordweb
- Contactadvertenties
- Van probleem naar oplossing in de Europese Unie
- Krachtenveld Europese Unie
- Opiniepeiling
- Bingo
- Kennisquiz EU
- Quiz: Nederland of de Europese Unie?
- Over de lijn

Kijk voor meer informatie:

www.prodemos.nl/edicgastles

Wat is het Europa Direct Informatie Centrum?

**Moet je een werkstuk over Europa maken?
Wil je een tijdje in een ander Europees land gaan studeren? Of ben je ondernemer en wil je uitbreiden in Europa?**

Bij het Europa Direct Informatie Centrum (EDIC) kun je terecht met al je vragen. Of het nu gaat over de Europese instituties, je rechten als burger en consument of je mogelijkheden als student, werknemer of ondernemer: de medewerkers van het EDIC staan voor je klaar.

ACTIVITEITEN

Het EDIC organiseert regelmatig activiteiten over Europese onderwerpen, zoals debatten en lezingen. Met deze activiteiten wil het EDIC het Europees bewustzijn verhogen, het debat over de EU bevorderen en actief Europees burgerschap stimuleren.

Het EDIC Den Haag wordt mede mogelijk gemaakt dankzij financiering van de Europese Commissie en de gemeente Den Haag.

Kijk voor meer informatie op www.prodemos.nl/edic

Verkiezingen in Polen

“Polen zijn ambitieus, ze willen vooruit!” Met deze woorden opent Małgorzata Bos-Karczewska, hoofdredacteur van het Poolse webportaal Polonia op maandag 12 oktober de avond over de Poolse verkiezingen. Een panel van journalisten en wetenschappers ging in debat over de vraag wat deze verkiezingen zullen betekenen voor Polen en de positie van Polen binnen de EU.

FOTO: PIOTR DRABIK

HET IS NOG NIET VERLOREN

“Het is een grote bende, maar het is nog niet verloren.” Stéphane Alonso (EU-correspondent en voormalig correspondent in Polen voor het NRC) verwijst hiermee naar de eerste woorden van het Poolse volkslied en naar de titel van zijn boek (“En nog is Polen niet verloren”). Volgens hem illustreert het ‘trieste volkslied’ de mentaliteit die heerst binnen de Poolse cultuur en ook de toon zet voor de huidige eurosceptische Poolse politiek.

Jan Marinus Wiersma (Senior Visiting Fellow bij Clingendael), die als rapporteur een belangrijke rol speelde bij de toelating van Slowakije tot de Europese Unie, ziet veel overeenkomsten met Polen. “Alle nieuwe lidstaten worstelen met hun houding tegenover de EU.”

BEMOEIENIS UIT BRUSSEL

Ekke Overbeek (correspondent van o.a. Trouw in Warschau) wijst op de grote onvrede over de ‘bemoeienis van Brussel’. Volgens hem is de verplichte verdeelsleutel van vluchtelingen die de Commissie vorige maand heeft ingesteld niet goed gevallen bij het Poolse volk en speelt dit Kaczynski, de leider van de eurosceptische partij Recht en Rechtvaardigheid (Prawo i Sprawiedliwość, PiS), juist in de kaart.

Vanuit het publiek komt het geluid dat in ieder geval de Poolse jeugd niet op PiS zal gaan stemmen. De jeugd weet immers wel beter, toch? Daar is het panel het niet volledig mee eens. “Vroeger was het gênant om op PiS te stemmen,” zegt Overbeek. “Nu wordt het juist als gênant gezien om op andere partijen te stemmen.” Als ze überhaupt gaan stemmen. Meestal blijft namelijk ruim de helft van de stemgerechtigden thuis.

DEMOCRATIE IN POLEN

Poolse politici kunnen volgens Overbeek niet samenwerken. “De drijfveer in de Poolse politiek is haat en men werkt elkaar daarom vooral actief tegen. Als er geen gevoel van collectief belang bestaat, is het ieder voor zich. Je leeft dan in een soort Wilde Westen.”

Op de vraag uit het publiek waarom politiek in Polen zo verschilt van politiek in westerse landen, oppert Wiersma dat mentaliteitsverandering vele malen lastiger te bewerkstelligen is dan structuurverandering. “Het creëren van een democratie is één ding. Daadwerkelijk op een democratische manier leven is totaal iets anders,” aldus Wiersma. Hij geeft aan dat het een moeizaam proces is. “Hier in Nederland zijn de politici bang voor de burgers, daar zijn de burgers bang voor de politici.”

VOLGENDE BIJENKOMST OP 3 DECEMBER: VERKIEZINGEN IN SPANJE

De bijeenkomst over de verkiezingen in Polen maakt deel uit van een debatreeks over verkiezingen in Europese landen en hun positie binnen de EU. De volgende bijeenkomst is op donderdag 3 december over de verkiezingen in Spanje, met o.a. Otto Holman (docent Internationale Betrekkingen en Europese Integratiestudies aan de Universiteit van Amsterdam) en Nederlandse en Spaanse politici.

Bekijk de actuele informatie op
www.prodemos.nl/agenda.

Krachtenveld Europese Unie

Wie bepaalt wat in de Europese Unie? En welke rechten hebben de EU-lidstaten? Het Europese Krachtenveld maakt de verhoudingen binnen de Europese Unie inzichtelijk. Het is een schematische weergave van het Europese en Nederlandse politieke stelsel. Het Krachtenveld is verkrijgbaar geprint op doek met magneetkaartjes. Door de magneetkaartjes op de juiste plek in het Krachtenveld te plaatsen, wordt inzichtelijk door wie en waar politieke beslissingen worden genomen. Op deze pagina's lichten we het ingevulde Krachtenveld toe als voorproefje.

TOELICHTING KRACHTENVELD EUROPESE UNIE

Alle burgers van de EU gaan om de vier jaar naar de stembus voor de verkiezing van het nationale parlement en om de vijf jaar voor het Europees Parlement. Uit de nationale parlementen komen nationale regeringen voort, die op drie niveaus invloed kunnen uitoefenen binnen de EU. Zo maken vakministers deel uit van de Raad van de Europese Unie.

Als de Raad bijvoorbeeld vergadert over economische kwesties, dan is de Nederlandse minister van Economische zaken aanwezig. Gaat het over de uitstoot van CO₂,

dan zit de minister van Infrastructuur en Milieu erbij. Zo zijn er tien verschillende Raden.

Verder zit er een Nederlander in de Europese Commissie, niet om louter Nederlandse belangen te behartigen, maar de commissaris kan wel zijn invloed doen gelden. Namens Nederland zit Frans Timmermans in de Commissie, waarvan hij tevens vicevoorzitter is. Voorzitter is de Luxemburger Jean Claude Juncker.

Het derde instrument om invloed uit te oefenen is de Europese Raad, die ongeveer vier keer per jaar bijeenkomt en bestaat uit de staatshoofden en/of regeringsleiders van de 28 lidstaten van de EU. De Pool Donald Tusk is de vaste voorzitter van de Europese Raad.

De Europese Raad heeft geen wetgevende macht binnen de EU, hij kan de Europese Commissie alleen verzoeken om voorstellen te doen voor Europese regelgeving. De Commissie werkt dit voorstel dan uit, maar zij kan ook zelf het initiatief nemen tot wetsvoorstellen. Deze voorstellen gaan dan vervolgens naar het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie, die tezamen de wetgevende macht van de EU vormen. Europese wetten kunnen drie vormen aannemen, namelijk die van verordeningen, besluiten en richtlijnen (zie kader).

Op hun beurt hebben de nationale parlementen de beschikking over de zogenoemde gele- en oranjekaart-procedure. De Commissie moet een voorstel heroverwegen indien een derde van de nationale parlementen van mening is dat het voorstel niet op Europees niveau thuishoort (gele kaart). Indien de helft van de nationale parlementen dit vindt, dan wordt de oranje kaart getrokken. Uiteindelijk krijgen alle burgers van de EU op een of andere manier te maken met wetgeving zoals die door de Commissie is geïnitieerd.

EU-WETGEVING

VERORDENINGEN

Verordeningen zijn 'wetten' die voor alle lidstaten van de EU gelden. Er mag door de lidstaten op geen enkele manier iets aan de inhoud van een verordening worden gewijzigd. Verordeningen zijn algemeen bindend: zowel lidstaten als burgers moeten zich aan de verordeningen houden. Het gaat erom dat voor iedereen in de Unie dezelfde regels gelden.

RICHTLIJNEN

Het doel van een richtlijn is om de wetgeving in de lidstaten op elkaar af te stemmen, niet om overal dezelfde wetgeving te krijgen. Een richtlijn is voor de lidstaten alleen bindend ten aanzien van het te bereiken doel. Het staat de lidstaten vrij om de vorm en de middelen te kiezen waarmee zij dit doel willen bereiken. Richtlijnen zijn uitdrukkelijk alleen tot de lidstaten gericht, niet tot EU-burgers.

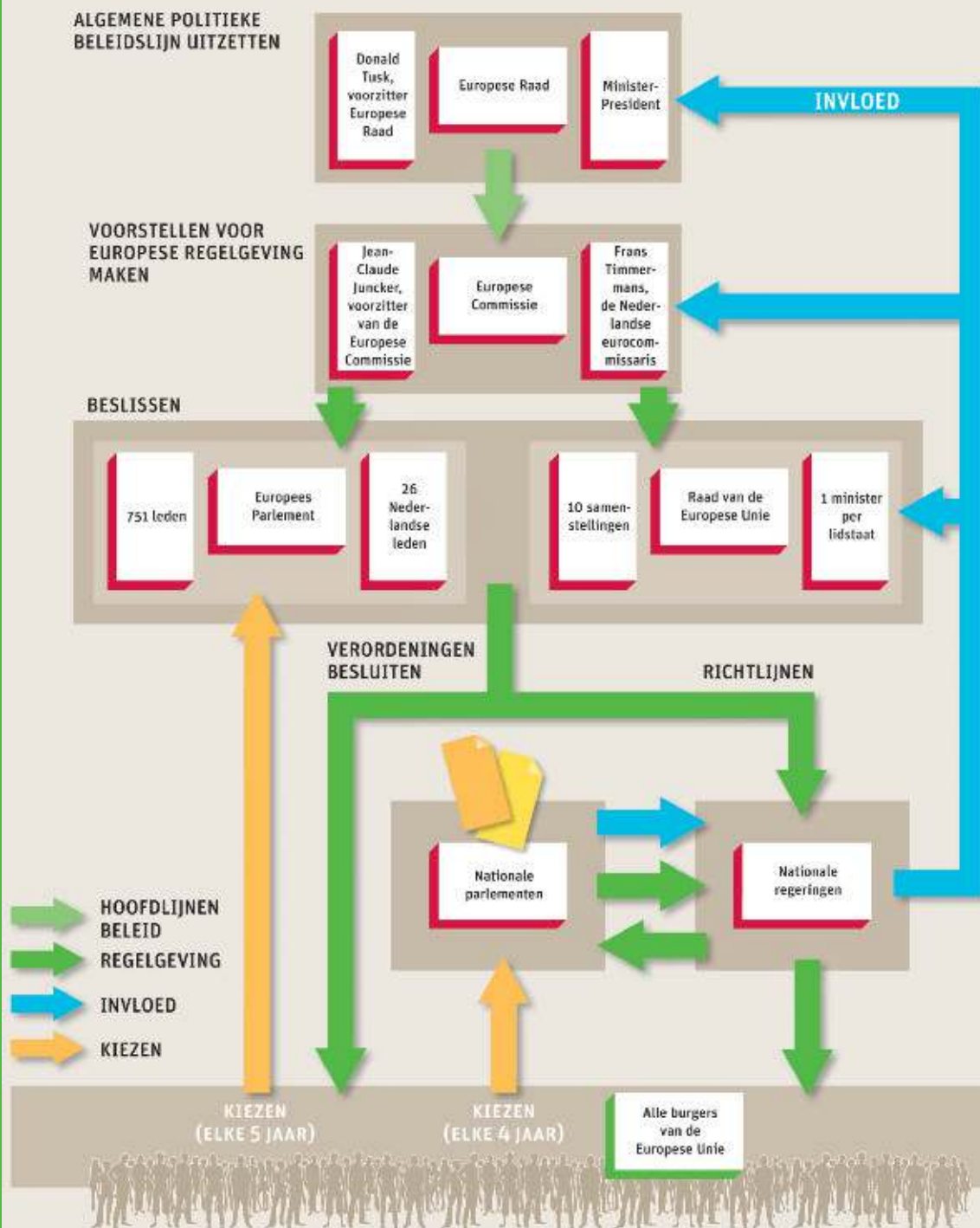
BESLUITEN

Met een besluit regelt de EU individuele kwesties. Via een besluit kan de EU een lidstaat of een burger verplichten iets te doen of na te laten. Uit een besluit kunnen ook bepaalde rechten voortvloeien. Lidstaten of burgers voor wie het besluit is bestemd, moeten heel duidelijk in het besluit worden genoemd. Anders dan een verordening heeft een besluit dus geen algemene werking.

Het Krachtenveld kost € 49,95. Bestel het in onze webshop onder het kopje Spellen en posters: www.prodemos.nl/webshop

Krachtenveld Europese Unie

NECE: Conferentie over burgerschap op Europees niveau

Van 22 t/m 24 oktober vond in het Griekse Thessaloniki de jaarlijkse NECE-conferentie plaats. Europese landen en enkele Noord-Afrikaanse landen wisselen hier ervaringen uit op het gebied van burgerschapsonderwijs. Het thema van dit jaar was *'Us' and 'Them': Citizenship Education in an Interdependent World*. Onderwerpen die voorbij kwamen waren:

- Preventie of empowerment: hoe ga je om met radicaliserende jeugd?
- Populisme in Europa
- Verhouding tussen Rusland, Oekraïne en 'het Westen'
- Het Westen en de islamitische wereld

De verslagen van de bijeenkomsten en inspirerende interviews met de deelnemers zijn terug te zien op het NECE-blog: blog.nece.eu

Onderwijskrant Actueel over het Nederlands voorzitterschap van de EU

Vanaf 1 januari vervult Nederland een half jaar het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie (beter bekend als Raad van Ministers). In opdracht van het informatiebureau van het Europees Parlement in Den Haag maakt ProDemos een Onderwijskrant Actueel met vier werkvormen over het Nederlands voorzitterschap: twee voor havo/vwo en twee voor vmbo. In de werkvormen leren leerlingen wat het voorzitterschap inhoudt en wat de prioriteiten van Nederland zijn tijdens het voorzitterschap. De rol van Nederlanders in de Europese Unie komt in een educatief spel aan bod. Speciaal voor vmbo worden er EU-associatiekaartjes ontwikkeld, waarbij de leerlingen door middel van afbeeldingen worden geprik-

keld om hun gedachten en associaties over de EU te delen. De Onderwijskrant Actueel verschijnt in de eerste week van december.

Docenten kunnen zich gratis abonneren op de Onderwijskrant Actueel via www.prodemos.nl/onderwijskrantactueel.

De parlementaire dimensie van het Nederlandse EU-voorzitterschap

In de eerste helft van 2016 is Nederland EU-voorzitter. De ministers en ambtenaren zijn voorzitter van veel bijeenkomsten met hun EU-collega's. Maar ook het parlement is gastheer van zes bijeenkomsten met de Europese collega-parlementariërs. Het Nederlandse parlement wil, met praktische initiatieven voor betere samenwerking, kleur geven aan deze bijzondere periode. Wat houdt deze 'parlementaire dimensie' van het Nederlandse voorzitterschap in?

De Europese rol van nationale parlementen van de 28 EU-lidstaten – in Nederland: de Tweede en Eerste Kamer samen – heeft twee kanten. Ten eerste wordt de inzet van de regering in Brusselse onderhandelingen altijd in het parlement besproken. Elke week zijn er in de Tweede Kamer debatten over de inzet namens 'Nederland' in Brussel. Die Europese debatten aan het Binnenhof zijn altijd live te volgen, in de zaal of online.

Ten tweede zijn parlementen zelf actief in Brussel. Zij kunnen reageren op nieuwe Europese voorstellen. Zo heeft de Tweede Kamer onlangs een kritische brief naar Brussel gestuurd. De Europese Commissie had voorgesteld om regels over de teelt van genetisch gemodificeerde organismen voortaan zelf te maken. Dat vond een meerderheid van partijen te ver gaan.

Een brief sturen kan altijd. De Europese Commissie stuurt dan na een tijdje ook een antwoord. Maar als parlementen echt hun tanden willen laten zien, moeten ze samenwerken. Er zijn 41 Kamers van nationale parlementen, en daarvan moet meer dan 1/3 op één lijn zitten om een 'gele kaart' te trekken. Daarmee kunnen parlementen de Commissie met klem verzoeken het voorstel te heroverwegen.

Hoe krijg je dat voor elkaar? Want de parlementen zijn heel verschillend: van de Duitse Bondsdag tot de Finse Eeduskunta, van het Griekse parlement tot de Spaanse Cortes. Al die parlementen kunnen, veel meer dan nu het geval is, van elkaar leren. Dat is voor het Nederlandse parlement al sinds jaar en dag een belangrijk gespreksonderwerp met hun collega's. Of het nou de Voorzitters en Griffiers van beide Kamers zijn of Kamerleden die hun collega's in Brussel of de hoofdsteden spreken: hoe werken we beter samen?

Samenwerking is ook belangrijk omdat nationale parlementen van hun regeringen informatie van uiteenlopende kwaliteit krijgen. Sommige parlementen krijgen nauwelijks informatie. Andere worden juist heel uitgebreid geïnformeerd. Ook samenwerking met het Europees Parlement biedt kansen om extra informatie te krijgen en de democratische controle te versterken. Ook het EP controleert immers het doen en laten van nationale

bewindspersonen in de Raad, maar dan op Europees niveau.

Die samenwerking is onderwerp van gesprek tijdens de parlementaire dimensie van het EU-Voorzitterschap. Sterker nog: *'samen bouwen aan parlementaire controle op EU-besluitvorming'* is het centrale thema. Dit thema komt tot uitdrukking in de zes conferenties die beide Kamers organiseren. Vijf in de Ridderzaal – en één in Brussel. Daar wordt door parlementariërs en hun gasten gepraat over Europese samenwerking op terreinen als defensie, mensenhandel, economie, energie en rechtsstaat. Daarnaast zullen beide Kamers extra veel buitenlandse delegaties ontvangen in het halfjaar dat Nederland voorzitter is. De conferenties van de regering vinden plaats in Amsterdam. De parlementaire conferenties aan het Binnenhof. Een halfjaar lang staat het Binnenhof daarmee in de schijnwerpers als 'parlementair knooppunt' van Europa.

MENDELTJE VAN KEULEN

Griffier EU-zaken en coördinator van de EU-staf in de Tweede Kamer en gastdocent aan de Universiteit Leiden.

Terugblik: één jaar Tusk, Juncker en Schulz

‘Na een jaar Tusk, Juncker en Schulz staat de EU op springen.’ Met deze stelling leidt Jan Werts (journalist en publicist in Brussel) het debat in Nieuwspoort op 4 november in. Daarna volgt een discussie met Hans van Baalen (Europarlementariër voor de VVD), Gerben-Jan Gerbrandy (Europarlementariër voor D66) en Marit Maij (Tweede Kamerlid PvdA en woordvoerder Europese Zaken) onder leiding van journalist en presentator Max van Weezel.

VLUCHTELINGENCRISIS LEGT KLOOF BLOOT

Gerbrandy sluit zich bij de stelling van Werts aan en voegt hieraan toe dat de kloof tussen de Europese Unie en de Europese hoofdsteden hieraan ten grondslag ligt. De vluchtelingen crisis legt deze kloof duidelijk bloot. Maij stelt dat de lidstaten bereid moeten zijn om een politieke prijs te betalen voor het nemen van besluiten op Europees niveau. Van Baalen, daarentegen, is ervan overtuigd dat als de druk groot genoeg is de EU er wel uitkomt. De vluchtelingen crisis is in zijn optiek momenteel het grootste probleem van de Europese Unie.

BREXIT

Ook de Brexit-kwestie, die volgens Van Baalen zeer gevaarlijk is, geeft duidelijk weer dat lidstaten in steeds

mindere mate bereid zijn om op Europees niveau samen te werken. Gerbrandy stelt dat Cameron met het referendum de verhoudingen binnen de EU op een onverantwoorde manier op scherp zet. De panelleden vrezen voor een domino-effect wanneer Groot-Brittannië uit de EU stapt.

TUSK OF JUNCKER?

Algemeen wordt erkend dat er altijd in zekere mate een spanning heerst tussen de EU-president en de voorzitter van de Europese Commissie. Over de vraag of Tusk óf Juncker de boventoon voert, zijn de meningen echter verdeeld. Gerbrandy betoogt dat Juncker goed weet hoe het krachtenveld binnen de Europese instellingen werkt: “Hij kent elk gangetje in Brussel”. Werts en

WEBSITE EUROPA NU – ONAFHANKELIJK & ACTUEEL

Op de website Europa Nu kunt u terecht voor het laatste nieuws over Europa en achtergronden. De website stelt u in staat zelf een oordeel te vormen over hoe de Europese Unie invloed heeft op ons leven en hoe wij meebeslissen in Europa.

Europa Nu laat de voors én tegens van de Europese initiatieven zien om zo zicht te geven op de dilemma's waar Europa voor wordt gesteld. De site beperkt zich daarbij niet tot de visies van de Europese Unie zelf of de Nederlandse regering, maar belicht bijvoorbeeld ook de standpunten van belangenorganisaties.

De site geeft antwoord op vragen als:

- hoe zit de Europese Unie in elkaar?
- wat kan de EU voor de Nederlandse burger betekenen?
- wat is de taakverdeling tussen ‘Brussel’ en de lidstaten?
- welke mogelijkheden hebben Nederlandse politici, belangenorganisaties en burgers om de Europese besluitvorming te beïnvloeden?

De website Europa Nu is een initiatief van het Parlementair Documentatie Centrum en het Montesquieu Instituut. De redactie is onafhankelijk van de Europese Unie en haar instellingen.
www.europa-nu.nl

Van Baalen onderstrepen dat we Tusk niet moeten onderschatten. "Tusk komt heel langzaam op gang", aldus Werts.

Werts eindigt het debat met de samenvattende conclusie: "Het lot van de Europese Unie ligt niet in handen van Tusk, Juncker en Schulz, maar in de handen van de lidstaten."

Europa Quiz

In verschillende steden in Nederland worden dit jaar pubquizzes over Europa georganiseerd door het Europa Direct Informatie Centrum (EDIC). Test ook je kennis over Europa met deze korte quiz.

1. Welk Europees land heeft de meeste melkkoeien?

- A. Duitsland
- B. Polen
- C. Frankrijk

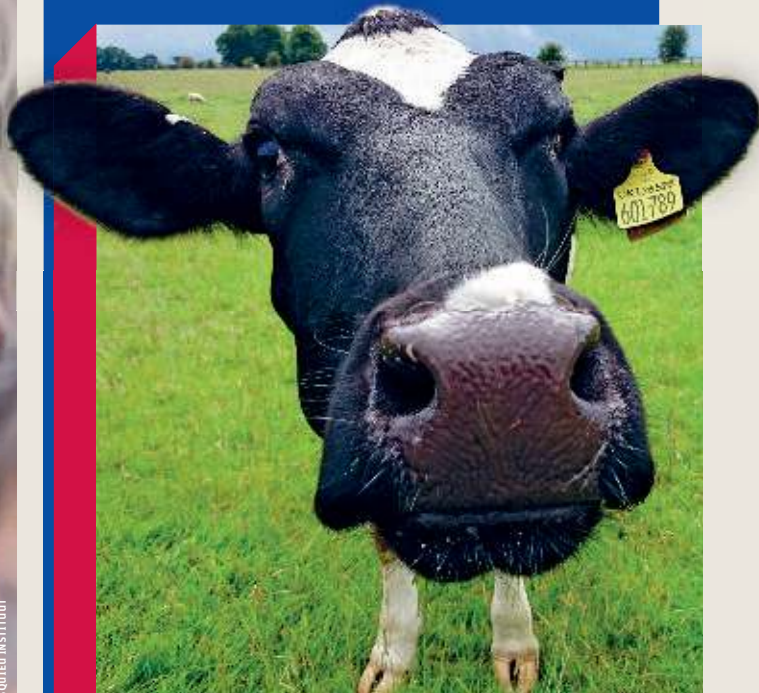
2. Wat is de hoofdstad van Letland?

- A. Vilnius
- B. Riga
- C. Tallin

3. In welk Europees land wordt het meeste bier per persoon gedronken?

- A. Tsjechië
- B. Polen
- C. Ierland

Kijk voor de actuele speeldata van de Europa Quiz in een pub bij jou in de buurt op www.europaquiz.nl.

Antwoorden: 1. C, 2. B, 3. A

Europese films

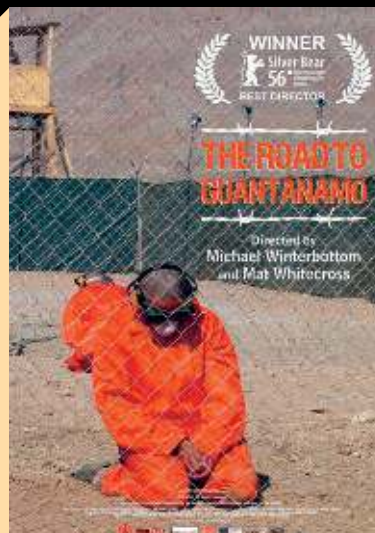
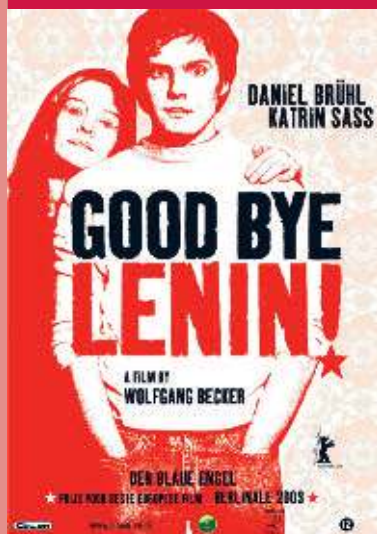

In het kader van het Europees filmfestival werd de film *A most wanted man* van de Nederlandse regisseur Anton Corbijn op 18 september 2015 bij ProDemos vertoond. Deze film, die medegefinancierd is door de EU, speelt zich af in Hamburg. Hier gaat een half-Tsjetsjeens, half-Russische man op de vlucht en probeert het fortuin van zijn overleden vader te bemachtigen. Hij komt in contact met een jonge advocate en een Britse privé-bankier. Ze worden ondertussen de hele tijd in de gaten gehouden door een Duitse spionneneenheid.

ANDERE EU-FILMTIPS

GOOD BYE, LENIN!

Kort voor het vallen van de Berlijnse Muur belandt een trotse burger van de DDR in een coma. Als ze na acht maanden toch haar ogen weer opent, wacht haar een compleet nieuw vaderland. Haar 21-jarige zoon Alex wordt gewaarschuwd door de dokters van zijn moeder: zij mag niets merken van alle veranderingen, aangezien de stress haar fataal kan worden. Daarom probeert Alex de DDR, voor zijn moeder, weer nieuw leven in te blazen. Wat begint als een leugentje om bestwil, loopt steeds verder uit de hand.

THE ROAD TO GUANTÁNAMO

Deels fictie, deels documentaire over de drie moslimmannen uit Groot-Brittannië, die bekend staan als de 'Tipton Three'. In 2001 vertrokken ze naar een trouwerij in Pakistan en namen de toeristische route via Afghanistan, waar ze gevangen werden genomen door Amerikanen en vervolgens 2 jaar in Guantánamo Bay werden vastgehouden.

THE GHOST WRITER

Wanneer de succesvolle Britse ghostwriter 'The Ghost' instemt om de memoires te schrijven van de vroegere premier van Groot-Brittannië, lijkt dat de kans van z'n leven te zijn. De reputatie van de voormalige premier ligt onder vuur vanwege de beschuldiging dat hij op de hoogte was van het illegaal uitleveren van verdachte terroristen aan de CIA ten tijde van zijn premierschap. Tijdens zijn schrijfwerk ontdekt 'The Ghost' geheimen die niet alleen de wereldpolitiek op haar grondvesten zullen doen schudden, maar ook zijn eigen leven in gevaar zullen brengen.

Vragenuurtje

Hallo beste mensen,

Ik heb begrepen dat er een referendum komt over het EU-verdrag met Oekraïne. Als ik vóór stem, komt Oekraïne dan bij de Europese Unie?

*Met vriendelijke groet,
dhr. I.M. van den Berg*

Beste heer Van den Berg,

Dat nationale referendum (raadgevend, niet bindend voor de regering) komt er inderdaad, omdat het actiecomité GeenPeil daarvoor meer dan 300.000 handtekeningen heeft opgehaald. Het gaat echter niet om de toelating van Oekraïne tot de Europese Unie, maar om een zogenoemde associatieovereenkomst, ook wel associatieverdrag. Die overeenkomst is in juni 2014 gesloten, de nationale parlementen in de EU en het Europees Parlement gingen al akkoord. Het kabinet is verplicht om na het referendum de Nederlandse instemming met het associatieverdrag te heroverwegen.

Door het referendum kan het verdrag niet op 1 januari 2016 officieel ingaan. Toch kan het handelsdeel van het verdrag wel onder voorbehoud worden toegepast. Het is ook mogelijk om het associatieverdrag te wijzigen in een verdrag waar Nederland niet aan meedoet. Dan kan het verdrag wel op 1 januari in werking treden.

Associatieovereenkomsten van de EU zijn vooral gericht op economische samenwerking. En ze hoeven niet te betrekken dat een land waarmee het verdrag is gesloten, ook bij de EU komt. Naast overeenkomsten met potentiële lidstaten van de EU, zijn er overeenkomsten met landen die een bijzondere historische band hebben met EU-lidstaten, bv. voormalige koloniën en ontwikkelingslanden (m.n. in Afrika en het Caribisch gebied). En er zijn associatieverdragen met enkele buurlanden van de EU zoals Noorwegen, IJsland en Zwitserland.

Oekraïne is ook geen potentiële kandidaat-lidstaat van de EU. Een kandidaat-lidstaat is een land dat lid wil worden van de Europese Unie en waarvan de aanvraag officieel is aanvaard door de EU. Dan moet een land voldoen aan de criteria van Kopenhagen, die gaan over de staat van de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten, de bescherming van minderheden en een functionerende markteconomie. Oekraïne voldoet niet aan die criteria en is daarnaast zelf verdeeld over de wenselijkheid van een lidmaatschap.

Kortom, de EU wordt door deze associatieovereenkomst niet uitgebreid met Oekraïne en het is ook niet zo dat het sluiten van zo'n overeenkomst automatisch leidt tot een lidmaatschap van de EU.

Met vriendelijke groet,
Walter Jansen

Zelf een vraag stellen over de EU? Mail naar europa@prodemos.nl, stuur een tweet naar @EDICDenHaag, bel 070-7570270 of kom langs bij EDIC Den Haag in het Bezoekerscentrum, Hofweg 1 in Den Haag (openingstijden: maandag t/m zaterdag, 9.30-17u).

REFERENDUMWIJZER: STEMWIJZER VOOR REFERENDA

“Bent u voor of tegen de wet tot goedkeuring van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne?”

Of heeft u werkelijk geen idee? Op woensdag 6 april 2016 vindt het referendum over het associatieverdrag met Oekraïne plaats. Daarom brengt ProDemos in het voorjaar van 2016 een Referendumwijzer online: een Stemwijzer voor referenda. De Referendumwijzer helpt u bij het bepalen van uw positie door achtergrondinformatie te geven bij stellingen over het associatieverdrag. Houd onze website in de gaten voor de precieze lanceerdatum: www.prodemos.nl.

Meer lezen over Europa

Het is wel eens anders geweest: 'Europa' is al enige tijd het gesprek van de dag. Gaat het niet over steunpakketten aan Griekenland, dan hebben we het wel over het vluchtelingenprobleem of het aanstaande referendum in Nederland over het associatieverdrag met Oekraïne. Maar hoe werkt het nu in de EU? Wie is waarvoor verantwoordelijk? Hoe gaat regelgeving in zijn werk?

Het Europa Direct Informatie Centrum (EDIC), gevestigd bij ProDemos in Den Haag, heeft enkele uitgaven verzorgd met achtergrondinformatie.

EUROPESE BIJSLUITER

Een uitvouwbaar overzicht met korte informatie over onder meer de Europese instellingen, de lidstaten, de partijen in het Europees Parlement en de Eurocommissarissen. Verpakt als medicijn tegen 'EU-bewusteloosheid'.

WIE BESTUURT DE EUROPESE UNIE?

Deze brochure gaat in op de doelstellingen van de EU en hoe men die wil verwezenlijken. Ook hierin passeren de Europese instellingen de revue, maar dan wat uitgebreider dan in de bijsluiter.

WAT IS EUROPEES UNIERECHT?

En voor de liefhebber is er de uitgave *Wat is Europees Unierecht?* Deze brochure gaat specifiek over de rechtsorde van de Europese Unie.

BESTEL OF DOWNLOAD GRATIS

Al dit materiaal is gratis te bestellen of te downloaden in de webshop van ProDemos: www.prodemos.nl/webshop

Agenda

23 november	Is de ledenpartij achterhaald? Met Josje den Ridder
26 november	Pubquiz over Europa in Den Haag
30 november	Democratie zonder politieke partijen? Met Paul Lucardie
3 december	Debat over de verkiezingen in Spanje
7 december	Afsluiting collegereeks over toekomst van politieke partijen
8 december	Politiek Café over patiëntenbelangen in de zorg met staatssecretaris Martin van Rijn
28 december	Kinderrijk – Kinderen zijn de baas op het Binnenhof!
29 december	Kinderrijk – Kinderen zijn de baas op het Binnenhof!
28 januari	Avondprogramma Docentendag Maatschappijleer
29 januari	Docentendag Maatschappijleer in Den Haag

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 4 x per jaar. Abonneer u gratis op www.prodemos.nl/nieuwsbrief.

DIT NUMMER: Redactie: Afd. Communicatie • Vormgeving: Puntspatie [bno] • Druk: Ten Brink •

ProDemos • Hofweg 1H • 2511 AA Den Haag • T (070) 757 02 00 • info@prodemos.nl •

ProDemos op internet: prodemos.nl • www.twitter.com/ProDemos • Facebook: ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat